

KDE JSI?

Hospodin Bůh zavolal na člověka: "Kde jsi?" (Gn 3:9)

1. čtení: J 1:29-39

Hlavní čtení: Genesis 3:1-10

I. Žil Adam? Nežil Adam? Adam žije!

Milí bratři a sestry,

v poslední době jsem víckrát dostal otázku, zda je Písmo pravdivé. Do jaké míry Bible mluví pravdu. *Stalo se to, o čem Bible píše, nebo nestalo? A stalo se to právě tak, jak to Písmo popisuje?* Tyto otázky jsou nejčastěji svázány s Adamem a Evou, s jejich pobytem v zahradě Eden. Proč? Protože jejich životní příběh se částečně vymyká naší lidské zkušenosti. Tak tedy: *Existoval Adam s Evou? Žili tito první lidé v Ráji? A mluvil k nim had? A vyhnal je Bůh ze zahrady kvůli tomu, že si kousli do zakázaného ovoce? Stalo se to, nebo nestalo?* Jedni odpoví: *Stalo*. Druzí odpoví: *Nestalo*. A třetí skupina, ta v církvi nejpočetnější, se této otázce raději snaží vyhnout. Já zcela upřímně odpovídám: *Nevím*. Nevím, jestli Adam s Evou skutečně kdysi žili. A nevím, do jaké míry je tento příběh popisem historické události. Nebyl jsem tam stejně tak jako vy. Ale o jednom jsem skálopevně přesvědčen: Že takové otázky vedou do pekla. Akorát nás totiž rozdělí na dva či tři tábory. A hlavně: Vůbec nám nepomohou dopít se k tomu, co nám dané příběhy chtějí sdělit.

Kdysi se jeden člověk, dobře vyškolený v marxismu-leninismu, ptal Jana Hellera, profesora Starého zákona na naší teologické fakultě: *Tak co, soudruhu? Vy skutečně věříte, že Adam žil?* Je to ďábelská otázka! Když totiž dotázaný odpoví nevěřícímu člověku: *Nevěřím*, ten mu hned vmete do tváře: *A proč se tedy tou starou knihou plnou nesmyslů ještě zabýváte?* Ale když mu odpoví: *Věřím*, pohotově mu namítne: *Je mi vás líto, chudinko, že ve 20. století věříte takovým hloupostem*. Jenže moudrý pan profesor odpověděl laskavě a moudře: *Já věřím, že Adam žil. Já dokonce věřím, že Adam stále žije. Ten Adam – to jste vy*.

Bratři a sestry, ten Adam a ta Eva – to jsme my všichni. Tento příběh je živý a pravdivý, protože mluví o nás lidech. O každé generaci, která spatřila světlo světa. Mluví o lidech věřících i nevěřících, vzdělaných i nevzdělaných, starých i mladých. Ten příběh je živý a pravdivý, protože pravdivě popisuje náš život, náš vztah s Bohem, naše vztahy mezi sebou navzájem. Tento příběh, podobně jako mnohé jiné biblické příběhy, je tedy zrcadlem našich životů. Kdo se chce dál hádat, zda Adam s Evou kdysi existovali, ať se dál bezvýsledně hádá. Já vás však dnes zvu k tomu, abychom se do dnešního biblického příběhu podívali jako do zrcadla našich životů.

II. Voláme, křičíme

Každý z nás jistě mnohokrát v životě na někoho volal nebo křičel. Všichni s tím máme nepřeborné zkušenosti. Je to někdy naprosto nezbytné: Křičet. Volat. Zvýšit hlas. Voláme na člověka tehdy, když je od nás příliš daleko. Jinak nás neuslyší. Když například jdeme po ulici a na jejím druhém konci spatříme známého, zavoláme na něj proto, aby se ohlédl, zastavil se a počkal na nás. Nebo v naší domácnosti mluvíme pořádně nahlas, když žijeme s blízkým člověkem, který špatně slyší, který nedoslýchá.

Jsou ovšem ještě i jiné okamžiky, kdy zvyšujeme hlas. Křičíme na druhého člověka tehdy, když skončila možnost klidného rozhovoru. Třeba manželé po sobě někdy vyjedou. Normálně se baví, řeší něco důležitého či naprostou prkotinu. A najednou se ozve: *Co na mě zvyšuješ hlas? / Já? / Jó, ty. Co na mě řveš? / Já neřvu. Já jen mluvím důrazně, abys mě konečně pochopila. / Ne, ty řveš! Řvi si po chlapech v práci, ale ne po mně. / Já že jsem řval? Tak fajn, teď jsi mě teprve vytočila, teď budu řvát*. A už se doma křičí...

Ale i mezi jinými členy rodiny občas dojde ke zvýšení hlasu. Například ve vztahu rodičů a dětí v pubertálním období života. Téměř každý z nás starších si prošel fází, kdy byl nevýslovně alergický na hlas svých rodičů. Jejich rady se nám zdály staré, trapné a jakoby z jiného světa. Proto jsme je (alespoň občas) s oblibou ignorovali. Rodiče se však nevzdávají bez boje. Snaží se dítěti domlouvat i přesto, že vzájemná komunikace je na bodu mrazu. A to často není možné jiným způsobem než křičením, voláním, nadáváním. Výprask už totiž dávno nepřipadá v úvahu. A tak padají ty staré známé věty typu: *Dokud budeš pod mojí střechou!* Nebo: *Takového blba jsem v životě neviděl!* Nebo: *Já z tebe zešedivím, dostanu infarkt!* *Ty mě přivedeš do hrobu!* Je to vlastně poslední způsob, jak dítě přimět k tomu, aby se chovalo tak, jak si to rodiče představují. Tento krajní způsob rozhovoru plní svůj účel jen tehdy, když se odehrává z očí do očí. Tedy: Když je dospívající dítě v bezprostřední blízkosti.

Na druhou stranu: Jedná se už jen o tělesnou blízkost. Ti dva se na sebe dívají. Jeden křičí, druhý zařezaně mlčí a občas si něco zabrblá pod čerstvě narostlým knírem. Duševně jsou si často na hony vzdáleni. Kdyby si vzdáleni nebyli, nebylo by nutné uchýlovat se k této nepřijemné formě vzájemné komunikace.

Ovšem i přes velikou duševní propast, která vězí mezi rodičem a pubertálním dítětem, není nikdy vše ztraceno. Proč? Protože je zde obrovská touha, především na straně rodičů. Veliká snaha učinit přes onu propast most. A tato snaha se projevuje v neposlední řadě právě oním zoufalým křikem a voláním. Když rodiče řvou, vyjadřují tím, že ve věci budoucnosti svého dítěte nehodlají jen tak složit zbraně. Kapitulace prostě nepřichází v úvahu.

III. Nejez to zlo!

Biblické vyprávění nám předkládá podobnou situaci, která se však odehrává na rovině: Bůh – člověk. Bůh stvořil člověka k obrazu svému. Člověk dostal do vínku dvě (čestné) funkce. Za prvé má střežit stvoření a zastupovat tak Stvořitele na této zemi. Za druhé má být se samotným Stvořitelem v nepokřiveném vztahu. Mezi Hospodinem a člověkem nemá být žádná překážka. Nic jim nemá bránit ve vzájemné komunikaci. Člověk dostává vše, co potřebuje k dobrému životu: Boží stvoření jako prostor pro život a zdroj obživy. Ženu (tedy partnera) k tomu, aby nebyl sám. A v neposlední řadě plnou Boží přítomnost jako ujištění o jeho péči a ochraně. Bůh člověku uloží jen jediný zákaz:

- *Ze stromu poznání dobrého a zlého nejez. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti.* (Gn 2:17)

Je to zákaz, který ho má chránit před nedozírnými následky případné svévole. Ne nadarmo se totiž v tomto příběhu připodobňuje „poznání dobrého a zlého“ k „jezení plodů ze zakázaného stromu“. Sloveso „poznat“ je v hebrejštině významově mnohem širší než v našem jazykovém prostředí. My poznáváme některými smysly a rozumem. Když mluvíme o poznání, pak máme na mysli intelektuální činnost. Mohu poznávat například slona tím, že ho pozoruji, že o něm přemýšlím. Rozhodně do něj ale nemusím kousat, abych ho poznal. Ovšem v hebrejštině „poznat“ znamená také „ochutnávat“. Meloun poznám nejlépe při jeho jídle. Vtáhnu ho do sebe. Vstřebám ho. Stane se na chvíli mou součástí.

Ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého bylo tedy pro člověka přísně zakázáno z toho důvodu, že po případné konzumaci by došlo k propojení konzumenta s dobrem, ale také se zlem. Člověk se tímto činem stane poznávajícím, „ochutnávajícím“ dobré i zlé. Nechá se vtáhnout do světa dobra, ale i do světa zla. A to Bůh nechtěl! Právě před tím chtěl člověka ochránit!

Mezi Adama s Evou a Hospodina se však vloudil někdo třetí. Byl to had. Podle knihy Zjevení: Satan. Ten Boží nepřítel a odvěký svůdce lidstva. (Zj 12:9) Přesvědčil Evu, aby zakázané ovoce okusila. Aby tím okusila i dobro a zlo. *Vždyť to Bůh před vámi skrývá! Má strach, že mu budete konkurovat.* Tak je možné shrnout hadovy úlisné řeči. Onen strom navíc v Eviných očích vůbec nevypadá zle. A ovoce – to přímo vybízí k nakousnutí. Eva uposlechla rady hada a pojedla. Nabídla také svému muži. A ani Adam nedbal Božího dobrého příkazu. Místo aby pamatoval na dobré přikázání Toho, který ho stvořil k svému obrazu a chtěl s ním žít v neporušeném obecenství, člověk uposlechl svou ženu a tím hada.

A co se stalo? Otevřely se jim oči. Co to nevidí? Vždyť oni jsou nazí! A nebyli i předtím? Byli, ale před požitím toho ovoce jim to vůbec nevadilo. Nahota byla ve starověkém orientu velikou potupou. Takto bývali zneuctění zajatci vítěznou stranou po svedené bitvě. A podobně se v tomto příběhu cítí i Adam s Evou: Poražení, potupení samotným Hospodinem! V jejich „otevřených“ očích byl Bůh najednou krutým Stvořitelem. Vždyť je schválně ponechal bez ošacení. To první, co prožívají, je pocit, že Bůh je jejich nepřítel, který je ponižuje. Někdo, kdo je vůbec nemá rád.

IV. Kde jsi?

V tu chvíli se po zahradě prochází Hospodin. Hebrejštině nám prozrazuje, že tak nečiní jen z dlouhé chvíle. Neprochází se bezcílně. On hledá člověka, aby s ním tvořil a prožíval obecenství. Chce se s ním procházet po cestičkách jeho života. A co udělá člověk? Vezme ženu za ruku a spěchá se s ní schovat do stromoví! Má z Boha strach. Bojí se Hospodina a nechce s ním mít nic společného. Kam se poděl ten nepokřivený vztah, to přímé obecenství s Hospodinem?

Hospodin ví, že je zle. Člověk porušil jeho dobrý příkaz, a tím se odcizil svému Bohu, zdroji jeho života. Hospodin však – překvapivě! – nedá průchod svému hněvu. Bůh začne na Adama volat. Už není možná původní neposkvrněná komunikace. Ta je v čudu! Ti dva se už nedomluví v klidu, v pokoji, tváří v tvář, v lásce. Bůh se však přesto snaží komunikaci s Adamem obnovit. Chce zachránit, co ještě zachránit lze. Usiluje o dialog s těmi provinilci.

- *Hospodin Bůh zavolal na člověka: Kde jsi?*

Přesnější překlad toho hebrejského oslovení by byl: *Jak jsi?* Tedy: *Človče, jak to, že se přede mnou schováváš? Co jsi to provedl? Kde ses to octl? Na čí straně teď stojíš?* Zkrátka a jednoduše: *Jak jsi na tom?* Nepropadejme falešné představě, že Hospodin je zlomyslný nebeský policista, který svým vševědoucím okem lačně pátrá po každém našem provinění. Právě naopak! To Boží „*kde*“ se na mnoha jiných místech v Bibli překládá jako „*běda*“. Ne nadarmo i našim českým ušima zní to hebrejské slovo jako povzdech, nářek: *Ejch!* Jako české: *Ach!* Je to slovo, které se dere z Božího bolavého srdce. A Boží srdce v tu chvíli překypuje žalem. Je to volání podobné rodiči, který křičí na své povedené dítě v naději, že všechno ještě není úplně ztraceno. Že dítě pozná tu správnou životní cestu.

Na druhou stranu však Hospodin nepřestává být svrchovaným Pánem. Člověk si vybral: Zná, zakouší na sobě samém dobro i zlo. Odvrátil se od svého Boha. A jeho trestem je bolest a smrt. Fyzická bolest ženy při porodu. Bolest muže při obdělávání půdy, která je kvůli němu prokletá. A také jejich duševní bolest: Zármutek nad tím, že kvůli smrtelnosti prakticky všechno postrádá smysl. Oba jsou vyhnáni z rajské zahrady. Vyhnáni z bezprostředního vztahu s Hospodinem. Vyhnáni za svá provinění a vytáčky. Vyhnáni za svou neposlušnost a znevážení Božích ustanovení...

V. Skryjme se u Boha

Vraťme se ale ještě na chvíli k oné Boží otázce: *Kde jsi?* Je to otázka, kterou Hospodin oslovuje každého z nás, když se mu vzdalujeme. Vždyť my jsme úplně stejní jako Adam s Evou. My jsme ti, kteří neustále přestupují jeho nařízení. My jsme ti, kteří ochutnávají dobro i zlo, a navíc také prožívají všudypřítomnou hrozbu smrti. Hospodinova otázka se dotýká každého z nás. Nechme si ji tedy položit: *Kde jsi? Kde se schováváš? Jak jsi na tom? Jak to s tebou vypadá?*

Někdo se před svým Stvořitelem schovává tak, že si vůbec nepřipouští jeho existenci. A tedy ani svou bytostnou závislost na Bohu. Někdo jiný třeba tak, že se schovává za svůj vnějšně uspořádaný život a každonedlní docházku do kostela. *Já přece nemám žádný problém. Ti druzí – ti by měli činit pokání. Já ne. Já v Boha věřím a desatero dodržuji.* A přitom jeho srdce je Pánu Bohu na hony vzdáleno. Ať tak či onak: Bůh stále volá. Bůh se nás ptá: *Kde jsi, človče? Co se to s tebou stalo? Jak to, že se přede mnou skrýváš? Proč přede mnou utíkáš? Copak jsem ti někdy ublížil, že se ode mně vzdaluješ, že se mnou nechceš mluvit, že se mnou nechceš mít nic společného?*

A pro nás křesťany je důležité, že Bůh jen nevolá. Bůh dělá mnohem víc. Bůh koná. V Ježíši Kristu s námi stále znovu obnovuje láskyplný rozhovor. Ne nadarmo jej evangelista Jan nazývá Božím Slovem. (J 1:1) Ježíš je Božím ztělesněným voláním na každého člověka. Ježíš je pozváním k upřímnému rozhovoru s Bohem. On sám se nikdy před svým Otcem neskrýval. A důvěrně s ním mluvil od začátku svého pozemského putování až do hořkého konce. A každý, kdo se Krista drží, v Kristu obnovuje nejen svůj život, ale především svůj vztah a životní rozhovor se svým Stvořitelem.

Bratři a sestry, neskrývejme se před Bohem. Vyjděme z těch našich úkrytů a skrýší. Pokud se někde chceme skrývat, pak u Boha. V Kristu. Starý Adam v nás by se chtěl skrýt před Bohem. Žít daleko od Boha a pochutnávat si na všem, co život nabízí, tedy na dobrém i na zlém. Ale nový Adam, nový člověk – ten touží po tom, aby se ukryl v Bohu skrze Krista. Jak praví známý žalm:

- *Kdo v úkrytu Nejvyššího bydlí, přečká noc ve stínu Všemocného.* (Ž 91:1)

A jak nám oznamuje apoštol Pavel:

- *Zemřeli jste a váš život je skryt spolu s Kristem v Bohu.* (Ko 3:3)

Modleme se:

Hospodine, jsme zde. Mnohokrát jsme se skrývali před Tvou tváří a zacpávali si uši, abychom na tvé volání nemuseli odpovídat. Nejednou jsme se snažili uspořádat si život podle svých měřítek, podle vlastních sklonů a žádostí. Chtěli jsme být jako ty – žít si, jak sami budeme chtít, přestože pro nás to má často fatální důsledky. A ty jsi nám dnes opět připomněl, že takto nelze žít pravý a dobrý život.

Děkujeme ti za Pána Ježíše Krista, který nám ukazuje tu pravou cestu a který nás s tebou sblížil. Prosíme, pomáhej nám podniknout v životě potřebné změny, které povedou k bližšímu, pevnějšímu a upřímnějšímu vztahu s Tebou i s našimi bližními. Odevzdáváme se tedy do Tvých rukou. A očekáváme plnohodnotnější život ve shodě s tvou vůlí. Amen.